

Les notícies: la interpretació del món contemporani en clau antropològica

Josep Martí

PID_00146447

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Índex

Introducció.....	5
Objectius.....	6
1. Desenvolupament.....	7
2. Presentació.....	10
3. Avaluació.....	11
4. Recursos.....	12
5. Bones pràctiques.....	13

Introducció

Descripció de l'activitat

Aquest exercici consisteix en un comentari en clau antropològica d'una notícia o article periodístic. La raó per la qual és interessant comentar un article periodístic és senzillament perquè aquest exercici pot ajudar-vos a fer-vos una idea de com treballa l'antropòleg, almenys pel que fa a la interpretació de la vida quotidiana. La comprensió del que significa l'abordatge antropològic dels temes actuals fa que aprenguem a interpretar el món que ens envolta amb eines i arguments que provenen de les ciències socials i l'antropologia. Una interpretació que tingui el suport d'apreciacions i conceptes propis del coneixement i teoria antropològics.

L'article periodístic pot abordar temes de més o menys transcendència, però fins i tot articles aparentment anodins poden ser d'interès per a analitzar, ja que d'una manera o altra sempre caldrà entendre'ls segons determinats comportaments, valors, significacions socials i patrons culturals que poden aparèixer de manera explícita o implícita. I això és precisament el que caldrà tenir en compte per a fer aquesta activitat. Quan parlem de "clau antropològica" ens referim precisament a una interpretació del text que vagi un xic més enllà del sentit comú. De fet, del que es tracta és d'analitzar els fonaments culturals del nostre "sentit comú", d'allò que sabem de manera natural, la interpretació planera i evident d'un esdeveniment. Si recordem que l'antropologia busca fer familiar i comprensible allò que ens és estrany, també persegueix la màxima contrària: fer "estrany" allò que considerem familiar i de sentit comú.

Descobrir la cultura en el text periodístic vol dir posar-nos en la pell de l'antropòleg que s'enfronta a uns codis culturals desconeguts per a ell o ella i tracta de desxifrar-los com si fossin jeroglífics de l'antic Egipte o pistes en una novel·la policíaca. D'aquesta manera, la cultura se'ns presenta com un text que pot ser llegit i interpretat. Seguint Clifford Geertz, podríem dir que la cultura és un conjunt dinàmic d'estructures de significacions socialment establertes i modificables, en virtut de les quals la gent pot picar l'ullet com a senyal de conspiració, pot percebre els insults o les gràcies i contestar o replicar de manera que l'altre l'entengui, perquè comparteixen un mateix context d'intel·ligibilitat. D'alguna manera, el que fem en la interpretació en clau antropològica d'una notícia periodística és precisament explicitar aquest marc comú d'intel·ligibilitat, explicitar i posar a distància el nostre sentit comú.

Objectius

Objectius

- 1.** Aplicar la interpretació antropològica als fets socials.
- 2.** Posar en evidència i relativitzar el nostre "sentit comú". Analitzar les explicacions que donem sobre el món des d'una perspectiva antropològica.
- 3.** Exercitar la visió antropològica sobre els fets de la vida quotidiana i com els expliquem.

Competències bàsiques

- 1.** Capacitat per a conèixer i interpretar la complexitat de la diversitat cultural.
- 2.** Capacitat per a conèixer la tradició cultural pròpia en la seva complexitat.

Competències específiques

- 1.** Capacitat per a interpretar els fets socials des d'una perspectiva antropològica.
- 2.** Capacitat per a relacionar els fets de la vida quotidiana amb la reflexió antropològica.
- 3.** Capacitat per a relativitzar el sentit comú com a font de coneixement sobre el món.
- 4.** Capacitat per a identificar les pautes socials i culturals en les narracions i explicacions sobre els fets socials.

1. Desenvolupament

Per a fer aquesta activitat heu de tenir en compte que el treball de l'antropòleg té tres moments fonamentals, que queden ben reflectits en la conceptualització d'aquest exercici:

- 1) Recopilació de dades.
- 2) Contextualització.
- 3) Interpretació.

El primer d'aquests moments, el de la recopilació de dades (allò que en diríem *etnografia*), evidentment ens l'estalviem en aquest exercici. La "realitat" a interpretar no l'heu recollida vosaltres mateixos sinó que us la dóna l'article periodístic i, per tant, els fets socials ja estan tractats des del tipus de descripció que fa l'autor de l'article. Però en definitiva, allò que us tocarà fer en l'exercici no és gaire diferent del que ha de fer l'antropòleg:

1) Constatar uns fets determinats

Cal extreure i enumerar els fets que us semblen significatius de la notícia. Cal identificar el tema del qual parla la notícia, com i què destaca. Òbviament aquí ja comença la lectura en "clau antropològica". La selecció de dades pròpia d'aquesta primera fase de l'exercici té ja a veure amb la problematització antropològica. Recopileu informació amb vista a estructurar-la en la fase interpretativa posterior.

Durant la primera lectura de l'article, tingueu presents els dos aspectes fonamentals de tot acte comunicatiu: el referencial i el conatiu. L'aspecte referencial de la comunicació ens dóna una informació concreta. El conatiu ens diu com hem d'entendre aquesta informació; es tracta, de fet, d'un acte de metacomunicació mitjançant determinades claus aportades pel redactor de la notícia. Això, evidentment, també ens pot ser de servei per a la interpretació posterior de la notícia.

2) Contextualitzar aquests fets

Cal situar els fets que extreus de la notícia en el context social del qual formen part i relacionar-los amb altres fets culturals i també amb possibles temàtiques antropològiques. La contextualització és precisament el que permet que la interpretació que puguem fer de les dades extretes tingui sentit. Així, per exemple, si l'article tracta la celebració de la festa de Tots Sants i el dia dels difunts, la contextualització haurà de tractar, per exemple, la importància que les societats donen a la mort, a la veneració o memòria dels difunts, la importància que la nostra societat atorga al manteniment de les tradicions, etc. Però

Acte comunicatiu

Vegeu respecte a això **Paul Watzlawick** (1989). *Teoría de la comunicación humana* (pàg. 55). Barcelona: Herder.

si tracta la polèmica entre Tots Sants i Halloween haurem de contextualitzar també la notícia en el marc de la globalització i el consum, i també el sentit identitari que pot arribar a tenir la festa.

3) Interpretar les dades extretes de l'article

Interpretar en aquest cas vol dir, entre altres coses, intentar deduir les regles de joc que es troben implícites en els fets constatats i en com són presentats; és a dir, les idees subjacents que permeten a l'antropòleg entendre aquests fets a partir de determinades idees, conceptes o marcs teòrics implícits o explícits en el seu treball. Per exemple, es pot utilitzar l'apartat del manual de Paul Bohannan sobre el concepte de natura i cultura per a interpretar una notícia relacionada amb el clonatge, o els continguts i estereotips "racistes" en una notícia sobre immigració.

De vegades, és molt possible que els agents socials mateixos no siguin conscients d'aquestes "regles de joc"; rarament albiren el significat cultural que poden tenir per a un antropòleg. Per aquesta raó és molt important que sempre que us interessi practicar la "visió antropològica" d'un fet propi de la nostra societat i cultura us plantegeu el treball tal com si fóssiu antropòlegs d'una cultura diferent. És a dir, es tracta d'encarar el fenomen a observar de la manera (hipotètica, és clar) com ho podria fer un antropòleg que fos africà, asiàtic o, si voleu, procedent d'una altra galàxia. Es tracta senzillament que ens "cridi l'atenció" o ens "sobti" allò que per a nosaltres, de fet, és el més "normal" del món. Recordeu: l'antropologia ens fa estrany allò que ens és familiar. Òbviament, tota interpretació depèn en molt bona mesura de les subjectivitats, interessos i competències d'aquell que interpreta. D'aquí que les interpretacions d'una mateixa notícia puguin ser tan variades com intèrprets hi hagi. El que ens cal, des de la perspectiva antropològica, és contextualitzar els fets en un marc que ens permeti la comparació intercultural (com en el cas de la festa de Tots Sants, el fet que moltes societats tenen formes rituals de recordar els avantpassats, però no totes els donen el mateix paper o significat en la vida dels vius) i interpretar les dades de manera que desvetllin el seu sentit en l'ordre cultural (què ens diu de la nostra societat i del nostre ordre simbòlic el fet que Tot Sants competeixi amb Halloween).

4) Algunes pistes més

Durant la lectura i el comentari posterior de la notícia és convenient:

- Examinar les dades en funció del context en el qual apareixen, on apareixen, com apareixen, de quina manera es dona la notícia.
- Posar en relació les dades amb altres fenòmens de la societat aparentment allunyats i sense vinculació.

- Posar en context "etnològic" les dades examinades.
- Adoptar una perspectiva distanciada dels pressupòsits propis: fer estrany allò que és familiar.
- Destacar aquells aspectes de les dades que ens resulten "significatius" en relació amb el que mostren de la nostra societat.
- Veure com les "dades" que es presenten com a "objectives" estan "mediatitzades" per pressupòsits socials, ideològics, de classe, de gènere... del periodista i del nostre "sentit comú".
- Relacionar un fet aparentment insignificant amb altres aspectes de la realitat social actual, mostrant els "límits" culturals sobre el què és acceptable, desitjable, bo, etc.

Per a la interpretació final de les dades utilitzeu com a suport la contextualització dels fets analitzats dins d'alguna temàtica antropològica. Ajudeu-vos consultant els manuals i la lectura complementària que us sembli més propera a la notícia comentada.

2. Presentació

L'extensió del treball haurà de ser d'unes dues o tres pàgines, aproximadament, amb interlineat d'1,5 i lletra de cos 12. Recordeu que cal posar-hi el vostre nom i el títol de l'activitat.

Recordeu de citar de manera adient la bibliografia utilitzada i consultada. Recordeu que cal incloure la notícia analitzada com a annex, amb la referència de la font original i la data de publicació.

3. Avaluació

Per a avaluar aquesta activitat s'utilitzaran els criteris relacionats amb els objectius establerts sobre la capacitat de l'estudiant de fer una lectura antropològica dels fets "noticiables" en la nostra societat. És a dir, fer una interpretació de la notícia que posi en relleu els significats socials i culturals implícits en el text i els relacioni amb alguna temàtica antropològica o amb algun marc teòric rellevant per a l'antropologia. Es tindrà en compte especialment com ha treballat amb els manuals i les lectures complementàries per a aquesta activitat i com ha incorporat a la seva interpretació conceptes i termes cabdals en l'antropologia.

Aquesta activitat posa en joc una competència bàsica o les dues competències bàsiques d'aquesta assignatura, depenent de la notícia que trieu o que us doni el professor o la professora per comentar. En tot cas, les dues competències s'han de treballar conjuntament en el comentari de la notícia, ja que l'antropologia posa el coneixement de la tradició cultural pròpia en un context comparatiu amb altres tradicions culturals, de manera que les unes s'il·luminin amb les altres per a trobar pautes generals, recurrències i diferències en les diferents maneres de viure i entendre el nostre món.

A vegades, els prejudicis consisteixen a jutjar valors, comportaments o creences d'altres pobles sense tenir en compte el seu context històric i social concret, separat de la seva realitat immediata i recontextualitzats de manera parcial en la pròpia, de manera que es veuen com incomprensibles o absurds. Fins a quin punt les notícies de premsa tenen en compte aquests mecanismes etnocèntrics en la valoració del comportament o manera de ser dels altres?

Per a un desenvolupament correcte d'aquesta activitat us recomanem que seguïu el procediment explicat a continuació.

4. Recursos

- **Josep R. Llobera** (2009). *Antropologia social i cultural*. Barcelona: FUOC.
- **Paul Bohannan** (1996). *Para raros nosotros. Introducción a la Antropología cultural*. Madrid: Akal.

5. Bones pràctiques

A tall d'exemple del procediment a seguir ens pot servir l'anàlisi d'aquest article:

Callos del mundo

LA RESTAURACIÓN Y SOBRE TODO LA INMIGRACIÓN AÚPAN LAS VENTAS DE DESPOJOS

ELENA CASTELLS | BARCELONA

Tripa, mollejas, hígado, riñones, entrañas, corazón, cuello, sesos, criadillas y orejas. El mostrador de Menuts Cristina, en el mercado de la Boquería, tiene un amplio repertorio de despojos. Pero sin duda, la estrella del puesto es la tripa de ternera, lo que se conoce como callos. Su precio en crudo es de 2,70 euros el kilo y cocidos van a 3,60. El segundo más consumido es el hígado, a 3 euros el kilo. El precio asequible de los menudillos en general ha captado a una clientela mayoritariamente inmigrante, acostumbrada además a utilizar estos productos en sus guisos.

“La gente autóctona apenas compra despojos, como mucho callos cocidos y algo de hígado, pero los inmigrantes se llevan kilos y kilos; si tuviéramos que vivir de los clientes españoles ya habríamos desaparecido”, explica Cristina Romero, quien compró hace apenas un año uno de los siete puestos de casquería que hay en la Boquería. En su opinión, los consumidores “han cogido manía a estos productos, ya sea porque la gente se ha vuelto fina o por todo el tema de las *vacas locas*”. La mayoría de la clientela que acude a su puesto a comprar es sudamericana y africana. “Por 20 euros se llevan dos bolsas llenas”, dice Cristina. Adriana, una joven ecuatoriana que la ayuda en el puesto, asegura que “las mujeres sudamericanas tienen mucha habilidad en guisos compuestos de despojos, como la guata, un plato parecido a los callos”.

Otro sector que ha ayudado a la recuperación de las ventas de despojos tras caer en picado con la crisis de las *vacas locas* ha sido el de la restauración. “Los restaurantes nos han ayudado a levantar cabeza y a promocionar los despojos, que son nutritivos y deliciosos; los grandes restauradores han sabido utilizar la versatilidad de estos productos para hacer recetas exquisitas”, expli-

XAVIER GÓMEZ

Un sector que genera 1.200 millones

■ El sector de la casquería genera un volumen de negocio cercano a los 1.200 millones de euros. En total, los españoles consumieron durante el año 2003, 45 millones de kilos de despojos, según datos de la Asociación Nacional de Empresarios de Casquería (Anecás). El sector ofrece trabajo a más de 25.000 profesionales, entre puestos de trabajo directos e indirectos. El número de empresas asciende a 3.000 y los puntos de venta en España se aproximan a los 15.000. Este sector ha ido consolidándose en los últimos años tras recuperarse de la caída de ventas debido a la crisis de las *vacas locas*

Adriana pesa una pieza de tripa en el puesto de Menuts Cristina, que vende despojos en la Boquería

Nutritivos y energéticos

- ▶ Hierro, fósforo, ácido fólico, cobre, zinc y vitaminas A, B y D son algunas de las propiedades que convierten a los menudillos en nutritivos y energéticos. Ideales para la dieta de jóvenes y gente mayor
- ▶ Los despojos se caracterizan también porque contienen proteínas de alta calidad,

es decir, los aminoácidos esenciales

- ▶ El hígado es uno de los productos de casquería con más contenido proteico, equiparable a la carne o al pescado
- ▶ La mayoría de estos productos lleva glucógeno, un azúcar de gran importancia como fuente de energía para la actividad muscular

- ▶ El *cap-i-pota* tiene un gran contenido en colágeno, que evita las arrugas y mantiene la piel tersa
- ▶ También los sesos y los riñones contienen gran cantidad de proteínas, por lo que resultan un complemento idóneo en la alimentación de niños y adolescentes, ya que contribuyen a fortalecer los huesos

ca Joan Ramells, presidente del Gremi de Menuders de Catalunya.

De preparación muy variada, los despojos pueden cocinarse solos o acompañados con verduras, sofritos o múltiples especias. Actualmente, algunos despojos como callos, pies de cerdo o lengua ya se venden cocidos, lo que facilita una mayor rapidez a la hora de cocinarlos.

Los *menuders* quieren captar ahora a la clientela joven. “Esos que de pequeños comían hígado o sesos porque su madre se los daba pero ahora de mayores ya no los cocinan”, añade Ramells. Además, van a lanzar una campaña para promover recetas pensadas para consumir en verano. Las propiedades nutritivas de los despojos han llevado a que su consumo sea mayoritario en invierno, ya que son muy energéticos.

"Callos del mundo" d'Elena Castells, *La Vanguardia*, 15/04/2005

1) Nivell dels fets concrets

Les dades més rellevants per al nostre exercici que trobem en aquest nivell són:

- La immigració i també, en menor mesura, la restauració, fan augmentar la venda de menuts.
- El preu d'aquest tipus de menjar és força assequible.
- Bona part de la clientela és d'origen immigrant, principalment d'origen africà i sud-americà.
- Bona part d'aquesta clientela ja té el consum de menuts com a propi de la seva tradició culinària.
- Els autòctons en compren pocs.
- Una raó d'això és perquè s'han tornat "fins".
- Una altra raó és per la por del tema de les "vacas boges".
- Alguns restauradors s'interessen pels menuts.

(1) Nigel Barley (1997). *El antropólogo inocente* (pàg. 80). Barcelona: Anagrama.

(2) Vegeu, per exemple, l'apartat 4 del mòdul 4 dels materials de l'assignatura.

(3) Citat a: John Searle (1997). *La construcción de la realidad social* (pàg. 171). Barcelona: Paidós.

- Els menuts són nutritius, deliciosos, energètics... de vegades amb un contingut proteic equiparable al de la carn o el peix.
- El capipota evita arrugues a la pell.
- Els menuders catalans estan aplegats en un gremi.
- Hi ha menuts que ja es venen cuinats al mercat.
- Els menuders volen captar nova clientela, especialment aquelles persones que de grans ja no consumeixen el que menjaven durant la infantesa.
- El sector dels menuts genera un considerable volum de treball i negocis.

(4)<http://www.mcdonalds.com.co/nutricion.html> [data de consulta: abril del 2009].

2) Nivell contextual

En aquest apartat cal incloure aquelles realitats socioculturals que no estan explícitament donades en l'article però que cal tenir en compte per a lligar les dades donades amb la nostra interpretació. Per exemple:

- L'acció de menjar no té l'única funció d'alimentar el cos sinó que cal entendre-la també com un element simbòlic de primer ordre amb múltiples significacions.
- Els hàbits alimentaris estan sempre subjectes a condicionants, tant de tipus econòmic com dels propis dels valors socials. Les pràctiques alimentàries, el que es pot o no es pot menjar, no sempre responen a motius "objectius", sinó culturals i d'ordre simbòlic. Molts cops el que mengem i no mengem indica la nostra pertinença a un grup social determinat –familiar, religiós, socioeconòmic, ètnic, etc.– i el valor que donem a determinats aspectes de la nostra vida.
- Els menuts tradicionalment han format part de la cuina del país. Però han passat de ser un plat en el menú quotidià de les famílies a ser un aliment poc freqüent. Per què?
- La realitat de la immigració al nostre país. Conjuntament amb les persones arriben pràctiques culturals noves, també pel que es refereix a l'alimentació.

3) Nivell interpretatiu

Un article com el de l'exemple pot permetre múltiples lectures; nosaltres orientem la nostra lectura en clau antropològica. Aquestes són algunes pistes:

En primer lloc crida l'atenció l'encapçalament de l'article, "Callos del mundo", que al·ludeix clarament a l'actual fenomen de globalització i a un menjar típic madrileny, conegut i popular a tot l'estat .

Però a més, en aquest article es veu perfectament allò que dèiem que quelcom tan quotidià com el menjar és bo també per a fer-nos reflexionar sobre l'ordre simbòlic i com aquest està vinculat a l'ordre social.

Els menuts els infravalorem. I atès que som en una societat de mercat, això es posa clarament de manifest en seu baix preu. Una raó per a aquesta minsa valoració està sens dubte en la por per l'anomenada *malaltia de les "vaques boges"*, que tant enrenou va causar pocs anys enrere. Però tot i que també és important, aquest no és pas el principal argument. De fet, el consum de menuts ja havia disminuït notablement abans de la crisi de les "vaques boges". Tal com es diu en l'article, les persones d'una certa edat recordaran que el consum de fetge, ronyons, cervell, sang fregida amb ceba... era ben usual a les llars del país. I de fet, ja fa força temps que aquest tipus d'alimentació ha esdevingut molt minoritari. La frase que llegim a l'article, "la gente se ha vuelto fina", marca evidentment un canvi de sensibilitat. I no té res a veure amb el fet que es tracti d'un menjar barat. També els ous són barats però no generen rebuig com els menuts, a diferència del cas dels dowayo al Camerun, per als quals –com recordareu si heu llegit el llibre de Nigel Barley *El antropòlogo inocente*¹ – els ous són repulsius. Una raó –entre les diverses que podem trobar– per al rebuig dels menuts podria ser que es tracta de parts del cos de l'animal que recorden massa clarament d'on provenen, ja sigui per la seva forma o bé per les funcions concretes que tenen dins de l'organisme. Això no ho veiem, per exemple, en una llenca de pernil, un bistec o encara menys en una hamburguesa o un tall d'embotit. És ben simptomàtic que el consum de paté de foie no hagi pas minvat, mentre que el tall de fetge amb salsa de tomàquet tan freqüent abans és avui ja molt difícil de veure. De fet, són moltes les coses que es consumeixen en forma de paté: formatge, olives, salmó... La complexa elaboració de tots aquests productes ens allunyen de la visió del producte original. Són productes desnaturalitzats. I quan hom consumeix el seu paté no pensa que s'està empastifant el pa amb "fetge cirròtic d'oca sobrealimentada". Crec que aquesta aversió envers els menuts forma part també de tot aquest conjunt de processos en els quals ens trobem immersos i que fan que vulguem dissimular les olors –emprem desodorants–, ens esgarriem veure de-

fectes físics d'altres persones o també amaguem tot el que té a veure amb la mort darrere una espessa cortina. En altres paraules, una certa tendència a l'asèpsia.

En principi l'article tracta els menuts. Però veiem que també tematitza:

a) La nostra relació amb els altres

b) La nostra relació amb el cos propi.

Recordem que tan important com allò que es tematitza és el fet de com es tematitza.

a) La nostra relació amb els altres

La dicotomia nosaltres /els altres, que tant present tenim en els darrers temps, es reflecteix a la perfecció al llarg d'aquest article. Actualment, en la distinció entre nosaltres i els altres difícilment fem ús de criteris de raça. A part del fet que *raça* és un concepte desacreditat per la ciència, el mal ús polític que se n'ha fet en el passat fa que hom l'ignori cada cop més². Però ara, les distincions les basem en el terreny cultural: la llengua, la religió... i evidentment també en l'alimentació, com per exemple, els menuts. Uns ja no mengen menuts; els altres, en canvi sí que ho fan. Un tret cultural més, doncs, que contribueix a reforçar la validesa de la distinció autòctons/immigrants. En paraules del filòsof Nelson Goodman³: "fem móns en traçar determinades fronteres i no altres". I la història dels menuts –tal com apareix en l'article– contribueix també a reforçar unes fronteres a les quals la nostra societat actual atribueix una rellevància indiscutible.

Aquesta visió dels fets no és en absolut falsa. Però apunta envers una determinada manera d'interpretar la realitat. També es podia haver posat l'èmfasi entre gent amb més o menys recursos econòmics, i dins d'aquest darrer àmbit trobaríem tant immigrants com "gente autóctona". De l'article no es pot deduir si els immigrants mengen menuts per raons de tradició cultural o exclusivament econòmica, però el lector es queda fàcilment amb aquestes dues idees. En el primer cas es recalca la seva diferencialitat cultural en relació amb nosaltres. En el segon cas els situa en el graó més baix de la nostra societat pel que fa al poder adquisitiu.

b) La nostra relació amb el cos propi

Resulta interessant de constatar que en aquest article sobre els menuts, llevat d'un genèric "deliciosos" i "recetas exquisitas" (quan s'al·ludeix als restaurants) no se'n parli del sabor. No es dona importància als sentits? En canvi, es reserva tot un requadre per a parlar de les seves propietats nutritives i energètiques (de la mateixa manera que també es reserva tot un requadre per a parlar de nombres que, al capdavall, assenyalen la importància del que es parla). Tot això, evidentment, té a veure amb la salut. Però avui dia també ens preocupa la bellesa. Es parla amb raó d'una nova cultura del cos que es manifesta, entre d'altres, en tot el que la tècnica i el mercat ens posen generosament a disposició per acostar el nostre aspecte físic a uns patrons ideals. I, en relació amb els menuts, l'articulista no s'oblida pas de recalcar que entre les diverses virtuts del capipota hi ha la d'evitar les arrugues i mantenir la pell llisa.

La diferent significació social atorgada als aliments es reflecteix en el preu. Hi ha aliments –el més conegut és el cas del bacallà– en què una variació en el preu ha portat a una variació de la seva significació social. El bacallà durant la primera meitat del segle XIX era un aliment de pobres. Avui, hom no queda pas malament si ofereix als seus convidats un bon plat de bacallà. El cas dels menuts és, no obstant, diferent. Malgrat les lloances del nostre articulista per als menuts, la poca estima que hom té generalment envers aquestes parts dels cossos animals es reflecteix ben bé en la publicitat de McDonalds⁴, en la qual, entre altres coses, es diu, per exemple, que "nunca se utilizan ni recortes, ni despojos, ni vísceras, etc.", tot fent al·lusió a la qualitat dels seus productes.

Hi ha més aspectes dignes d'interès que ens suggereix l'article i que també es podrien haver desenvolupat en la nostra interpretació:

- Els canvis d'hàbits en la cuina, que fan que avui puguem dedicar menys temps a cuinar, i d'aquí que hom també pugui adquirir al mercat mateix menuts mig cuinats.
- El procés d'especialització experimentat per l'àmbit dels menuts. Abans, els menuts s'adquirien majoritàriament a la carnisseria, conjuntament amb altres productes carnosos o per separat, però era "corrent", "normal", trobar-los a la plaça. Avui, els menuts constitueixen una opció més però, evidentment, per a un públic ben determi-

nat, que ja no és majoritàriament autòcton i popular, sinó d'origen immigrant, o bé per a restaurants "selectes".